HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

22 mai 2008 *

În cauza C-462/06,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Cour de cassation (Franța), prin Decizia din 7 noiembrie 2006, primită de Curte la 20 noiembrie 2006, în procedura

Glaxosmithkline,

Laboratoires Glaxosmithkline

împotriva lui

Jean-Pierre Rouard,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann (raportor), președinte de cameră, domnii A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič și E. Levits, judecători,

avocat general: domnul M. Poiares Maduro,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

* Limba de procedură: franceza.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 15 noiembrie 2007,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Glaxosmithkline și Laboratoires Glaxosmithkline, de B. Soltner, avocat;

— pentru domnul Rouard, de C. Waquet, avocat;

— pentru guvernul francez, de domnul G. de Bergues și de doamna A.-L. During, în calitate de agenți;

— pentru guvernul german, de domnul M. Lumma, în calitate de agent;

— pentru guvernul italian, de domnul I. M. Braguglia, în calitate de agent, asistat de doamna W. Ferrante, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamna Z. Bryanston-Cross, în calitate de agent, asistată de domnul A. Howard, barrister;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de doamna A.-M. Rouchaud-Joët, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 ianuarie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 6 punctul 1, precum și a secțiunii 5 din capitolul II din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74, denumit în continuare „regulamentul").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Rouard, pe de o parte, și societățile Glaxosmithkline și Laboratoires Glaxosmithkline, stabilite în Regatul Unit și, respectiv, în Franța, pe de altă parte, despre care domnul Rouard, în temeiul unei clauze din contractul său de muncă, consideră că au deținut calitatea de coangajatori ai săi și din partea cărora solicită plata mai multor sume de bani cu titlu de despăgubiri pentru concediere și daune-interese pentru desfacerea abuzivă a contractului amintit.

Cadrul juridic

3 Secțiunea 1 din capitolul II din regulament, intitulată „Dispoziții generale”, cuprinde articolul 2, care, la alineatul (1), prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”

4 Articolul 6 din regulament, cuprins în secțiunea 2 din capitolul II, intitulată „Competențe speciale”, precizează:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru mai poate fi acționată în justiție:

1. atunci când există mai mulți pârâți, în fața instanței domiciliului oricăruia dintre aceștia, cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp, pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor;

[…]

3. în cazul unei cereri reconvenționale rezultate în urma aceluiași contract sau fapt pe care s-a bazat cererea principală, în fața instanței sesizate prin cererea principală;

[…]”

5 Între obiectivele regulamentului, considerentul (13) indică:

„În cazul contractelor de asigurare, al contractelor încheiate cu consumatorii și al contractelor de muncă, partea defavorizată trebuie să fie protejată prin norme de competență mai favorabile intereselor sale decât normele generale prevăzute în prezentul regulament.”

6 Secțiunea 5 din capitolul II din regulament, intitulată „Competența în materia contractelor individuale de muncă”, cuprinde în special următoarele dispoziții:

„*Articolul 18*

(1) În materia contractelor individuale de muncă, competența se determină în conformitate cu dispozițiile din prezenta secțiune, fără a se aduce atingere articolului 4 și articolului 5 punctul 5.

[…]

Articolul 19

Un angajator domiciliat pe teritoriul unui stat membru poate fi acționat în justiție:

1. înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat sau

2. în alt stat membru:

   (a) înaintea instanțelor din locul în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit activitatea sau înaintea instanțelor din ultimul loc în care acesta și-a desfășurat activitatea sau

   (b) dacă angajatul nu își desfășoară sau nu și-a desfășurat în mod obișnuit activitatea pe teritoriul aceleiași țări, înaintea instanțelor din locul unde este sau a fost situată întreprinderea care l-a angajat pe acesta.

Articolul 20

(1) Acțiunea angajatorului nu poate fi introdusă decât înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia angajatul își are domiciliul.

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni nu aduc atingere dreptului de a introduce o cerere reconvențională la instanța sesizată cu cererea inițială, în conformitate cu prezenta secțiune.”

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

7 Domnul Rouard a fost angajat în anul 1977 de societatea Laboratoires Beecham Sévigné, al cărei sediu social era situat în Franța, fiind repartizat în diferite state din Africa.

8 În temeiul unui nou contract de muncă încheiat în anul 1984 cu societatea Beecham Research UK, o altă societate din cadrul aceluiași grup, al cărei sediu social era situat în Regatul Unit, domnul Rouard a fost angajat de această din urmă întreprindere și repartizat în Maroc. Potrivit clauzelor acestui contract de muncă, noul său angajator se obliga să păstreze drepturile contractuale dobândite de către domnul Rouard în cadrul contractului de muncă inițial încheiat cu societatea Laboratoires Beecham Sévigné, în special în ceea ce privește recunoașterea vechimii în muncă acumulate și a drepturilor la anumite indemnizații în caz de concediere.

9 Domnul Rouard a fost concediat în anul 2001. În anul 2002, acesta a formulat în fața Conseil de prud'hommes de Saint-Germain-en-Laye (Franța) o acțiune împotriva societății Laboratoires Glaxosmithkline, succesoare în drepturi a societății Laboratoires Beecham Sévigné, al cărei sediu social este situat în Franța, și împotriva societății Glaxosmithkline, succesoare în drepturi a societății Beecham Research UK, al cărei sediu social este situat în Regatul Unit. Domnul Rouard solicită obligarea în solidar a acestor două societăți la plata mai multor indemnizații și daune interese pentru nerespectarea procedurii de concediere, pentru concedierea fără temei real și serios, precum și pentru desfacerea abuzivă a contractului de muncă.

10 Domnul Rouard susține că cele două societăți erau coangajatorii săi. Potrivit acestuia, întrucât instanța franceză este competentă să soluționeze acțiunea îndreptată împotriva Laboratoires Glaxosmithkline, al cărei sediu social este situat în Franța, aceasta este deopotrivă competentă în privința societății Glaxosmithkline în temeiul articolului 6 punctul 1 din regulament.

11 Societățile amintite au contestat competența Conseil de prud'hommes de Saint-Germain-en-Laye, care a admis această excepție de necompetență. Deoarece Cour d'appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles) a anulat hotărârea pronunțată în primă instanță, cele două societăți au declarat recurs împotriva hotărârii pronunțate în apel la 6 aprilie 2004.

12 În aceste condiții, Cour de cassation (Curtea de Casație) a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[Î]n cazul acțiunii formulate de către un salariat în fața unei instanțe dintr-un stat membru împotriva unui număr de două societăți care aparțin aceluiași grup, dintre care una, mai exact societatea care a angajat salariatul în numele grupului și care ulterior a refuzat să asigure reintegrarea acestuia în funcția ocupată, își are sediul pe teritoriul acestui stat membru, iar cealaltă societate, mai exact cea care l-a concediat și pentru care persoana interesată a lucrat în state terțe, își are sediul într-un alt stat membru, atunci când reclamantul invocă o clauză din contractul de muncă pentru a susține că cele două [societăți] au fost coangajatorii săi, din partea cărora solicită despăgubiri pentru concediere, pe de o parte, se aplică […] norma de competență specială prevăzută la punctul 1 al articolului 6 din regulament […], în temeiul căruia o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru mai poate fi acționată în justiție, «când există mai mulți pârâți, în fața instanței domiciliului oricăruia dintre aceștia, cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp, pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor», sau, pe de altă parte, […] norma cuprinsă la [alineatul] (1) al articolului 18 din regulament, în temeiul căruia, în materia contractelor individuale de muncă, competența determinată potrivit prevederilor secțiunii [5] din capitolul II [din acest regulament] exclude aplicarea punctului 1 al articolului 6 [din același regulament], astfel încât fiecare dintre cele două societăți trebuie acționată în judecată în fața instanței statului membru pe teritoriul căruia își are sediul[?]"

Cu privire la întrebarea preliminară

13 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă norma de competență specială prevăzută la articolul 6 punctul 1 din regulament, care privește cazul existenței mai multor pârâți, este aplicabilă în cazul acțiunii introduse de către un lucrător împotriva unui număr de două societăți stabilite în state membre diferite și despre care reclamantul consideră că dețin calitatea de coangajatori ai săi.

14 Cu titlu introductiv, este important să se amintească faptul că regulamentul înlocuiește în prezent, în raporturile dintre statele membre, Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32), astfel cum a fost modificată prin Convenția din 9 octombrie 1978 privind aderarea Regatului Danemarcei, a Irlandei și a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (JO L 304, p. 1 și – text modificat – p. 77), prin Convenția din 25 octombrie 1982 privind aderarea Republicii Elene (JO L 388, p. 1), prin Convenția din 26 mai 1989 privind aderarea Regatului Spaniei și a Republicii Portugheze (JO L 285, p. 1) și prin Convenția din 29 noiembrie 1996 privind aderarea Republicii Austria, a Republicii Finlanda și a Regatului Suediei (JO 1997, C 15, p. 1, denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles").

15 Normele de competență în materia contractelor individuale de muncă din cadrul regulamentului diferă în mod vizibil de normele aplicabile în acest domeniu în temeiul Convenției de la Bruxelles.

16 În cadrul acestei convenții, unica normă specifică privind contractul de muncă fusese introdusă în anul 1989. Aceasta era cuprinsă în secțiunea 2 din titlul II din convenția amintită, privitoare la competențele speciale, și fusese adăugată sub forma unui caz particular al normei de competență prevăzute la articolul 5 punctul 1 din Convenția de la Bruxelles în materie contractuală.

17 În cadrul regulamentului, competența în materia contractelor individuale de muncă face obiectul unei secțiuni specifice, mai exact secțiunea 5 din capitolul II. Această secțiune, ce reunește articolele 18-21 din regulament, are ca scop garantarea protecției lucrătorilor menționate în considerentul (13) al regulamentului.

18 Astfel cum au susținut, ori cel puțin au admis, Glaxosmithkline și Laboratoires Glaxosmithkline, guvernele francez, italian și al Regatului Unit, precum și Comisia Comunităților Europene, din textul dispozițiilor cuprinse în secțiunea 5 rezultă că acestea prezintă un caracter nu doar specific, ci și exhaustiv.

19 Astfel, articolul 18 alineatul (1) din regulament indică în mod clar, pe de o parte, că orice litigiu privitor la un contract individual de muncă trebuie dedus instanței competente ce se determină potrivit normelor de competență prevăzute în secțiunea 5 din capitolul II din acest regulament și, pe de altă parte, că normele de competență nu pot fi modificate sau completate prin alte norme de competență în cadrul acestui regulament în lipsa unei trimiteri exprese în acest sens în cadrul secțiunii 5 înseși.

20 Or, articolul 6 punctul 1 din regulament nu se încadrează în secțiunea 5 a capitolului II, ci în secțiunea 2 din același capitol.

21 În cadrul secțiunii 5 nu se face nicio trimitere la articolul 6 punctul 1 din regulament, spre deosebire de cazul articolului 4 și al articolului 5 punctul 5 din același regulament, a căror aplicare este în mod expres rezervată la articolul 18 alineatul (1) din regulament.

22 Norma de competență prevăzută la articolul 6 punctul 1 din regulament nu este menționată nici printr-o dispoziție corespondentă în cuprinsul secțiunii 5, spre deosebire de norma prevăzută la punctul 3 al aceluiași articol 6, referitoare la cazul unei cereri reconvenționale, care a fost încorporată în cadrul articolului 20 alineatul (2) din regulament.

23 Prin urmare, se impune a se constata că din interpretarea literală a secțiunii 5 din capitolul II din regulament se deduce că această secțiune exclude orice posibilitate de a face recurs la prevederile articolului 6 punctul 1 din regulament.

24 În plus, lucrările pregătitoare confirmă această interpretare. Într-adevăr, Propunerea de Regulament (CE) al Consiliului privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1999, C 376 E, p. 1) arată că, în ceea ce privește secțiunea 5 din capitolul II din regulamentul propus spre aprobare, secțiune adoptată ca atare de către legiuitorul comunitar, „[c]ompetențele prevăzute în această secțiune înlocuiesc competențele prevăzute în secțiunile 1 [Dispoziții generale] și 2 [Competențe speciale]”.

25 În cadrul observațiilor scrise prezentate, guvernele francez, german și italian susțin, cu toate acestea, că o interpretare teleologică a regulamentului, cu luarea în considerare a obiectivelor acestuia, ar putea acredita concluzia că articolul 6 punctul 1 din regulament se aplică în materie de contracte de muncă.

26 Astfel, guvernul italian susține că obiectivul articolului 6 punctul 1 din regulament, și anume prevenirea apariției riscului contrarietății de hotărâri, implică faptul că această dispoziție se aplică tuturor tipurilor de litigii, inclusiv celor privitoare la contracte de muncă.

27 Este adevărat că aplicarea articolului 6 punctul 1 din regulament în materie de contracte de muncă ar permite să se extindă și la litigiile privitoare la asemenea contracte posibilitatea ca cererile conexe îndreptate împotriva unei pluralități de pârâți să fie formulate în fața unei singure instanțe. O astfel de extindere, urmând exemplul celei instituite în mod expres de către legiuitorul comunitar la articolul 20 alineatul (2) din regulament în privința cererii reconvenționale, ar răspunde obiectivului general al bunei administrări a justiției, care implică respectarea principiului economiei de procedură.

28 Cu toate acestea, jurisprudența este constantă în sensul că respectivele norme de competență specială sunt de strictă interpretare, nefiind posibilă interpretarea acestora dincolo de ipotezele preconizate în mod explicit de regulament (a se vedea în special, cu privire la articolul 6 punctul 1 din regulament, Hotărârea din 13 iulie 2006, Reisch Montage, C-103/05, Rec., p. I-6827, punctul 23, și Hotărârea din 11 octombrie 2007, Freeport, C-98/06, Rep., p. I-8319, punctul 35). Or, astfel cum s-a constatat la punctul 23 din prezenta hotărâre, modul de redactare al dispozițiilor secțiunii 5 din capitolul II din regulament exclude posibilitatea aplicării articolului 6 în cazul unui litigiu în materie de contracte de muncă.

29 În plus, o bună administrare a justiției ar avea drept consecință recunoașterea posibilității ca atât angajatorul, cât și angajatul să se prevaleze de dispozițiile articolului 6 punctul 1 din regulament, ca și în cazul cererii reconvenționale.

30 Or, o astfel de aplicare a articolului 6 punctul 1 din regulament ar putea avea consecințe contrare obiectivului de protecție urmărit în mod specific prin introducerea, în acest regulament, a unei secțiuni speciale referitoare la contractele de muncă.

31 Astfel, prin invocarea articolul 6 punctul 1 din regulament de către angajator, lucrătorul ar putea fi privat de protecția care îi este garantată prin articolul 20 alineatul (1) din acest regulament, prevedere potrivit căreia lucrătorul nu poate fi acționat în justiție decât înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia acesta își are domiciliul.

32 În privința posibilității sugerate de guvernele francez și german de a interpreta articolul 6 punctul 1 din regulament în sensul că numai lucrătorul ar avea dreptul de a se prevala de această dispoziție, trebuie evidențiat că aceasta ar contraveni atât textului dispozițiilor secțiunii 5 din capitolul II din regulament, cât și cuprinsului articolului 6 punctul 1 din acesta. În plus, nu există niciun motiv pentru a limita abordarea protectivă ce stă la baza unei astfel de argumentații numai la articolul 6 punctul 1 și ar fi necesar să se admită că lucrătorul, și numai acesta, ar putea să se prevaleze de orice normă de competență specială prevăzută în acest regulament, normă care ar putea să servească intereselor sale în calitate de justițiabil. Or, a transforma, prin intervenția instanței comunitare, normele de competență specială, menite să faciliteze buna administrare a justiției, în norme de competență unilaterale, care să protejeze partea considerată defavorizată, ar echivala cu depășirea cadrului echilibrului între diferitele interese instituit de către legiuitorul comunitar în stadiul actual al dreptului.

33 Prin urmare, în privința dispozițiilor comunitare aflate în prezent în vigoare, o interpretare precum cea sugerată de guvernele francez și german s-ar dovedi cu greu compatibilă cu principiul securității juridice, care constituie unul dintre obiectivele regulamentului și care impune în special ca normele de competență să fie interpretate

astfel încât să prezinte un mare grad de previzibilitate, după cum arată considerentul (11) al regulamentului (a se vedea în special, în ceea ce privește articolul 6 punctul 1 din regulamentul amintit, Hotărârile citate anterior Reisch Montage, punctele 24 și 25, precum și Freeport, punctul 36).

34 Așadar, se impune a constata că, în versiunea sa actuală, făcând abstracție de obiectivul de protecție enunțat la considerentul (13), regulamentul nu oferă unui lucrător aflat într-o situație precum cea a domnului Rouard o protecție specială, deoarece, în calitate de reclamant în fața instanțelor naționale, acesta nu are la dispoziție o normă de competență mai favorabilă decât norma generală cuprinsă la articolul 2 alineatul (1) din regulamentul amintit.

35 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la întrebarea formulată că norma de competență specială prevăzută la articolul 6 punctul 1 din regulament nu poate fi aplicată în cazul unui litigiu al cărui obiect intră sub incidența secțiunii 5 din capitolul II din același regulament, privitoare la normele de competență aplicabile în materia contractelor individuale de muncă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

36 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Norma de competență specială, prevăzută la articolul 6 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, nu poate fi aplicată în cazul unui litigiu al cărui obiect intră sub incidența secțiunii 5 din capitolul II din același regulament, privitoare la normele de competență aplicabile în materia contractelor individuale de muncă.

Semnături